

ГАНАС

Любов Миколаївна
liubov.m.hanas@lpnu.ua

УДК 330.658.1

ДОРОШ

Олег Ігорович
oleh.i.dorosh@lpnu.uaк.е.н., доцент кафедри,
Національний університет
«Львівська політехніка»к.е.н., доцент кафедри,
Національний університет
«Львівська політехніка»

РОЗВИТОК STARTUP ПРОЕКТІВ

ПРИВЕДА

Роксана Борисівна
roksana.b.pryveda@lpnu.ua

STARTUP PROJECTS DEVELOPMENT

ПЛИШ

Ірина Віталіївна
iryna.plish.me.2016@lpnu.uaасистент, Національний
університет «Львівська
політехніка»студент, Національний
університет «Львівська
політехніка»*HANAS Liubov Mykolaivna – PhD in Economics, Associate Professor of department, National University "Lviv Polytechnic"**DOROSH Oleh Ihorovych – PhD in Economics, Associate Professor of department, National University "Lviv Polytechnic"**PRYVEDA Roksana Borysivna – assistant, National University "Lviv Polytechnic"**PLISH Iryna Vitaliivna – student, National University "Lviv Polytechnic"*

Статтю присвячено аналізу розвитку стартапів в Україні, виокремленню основні причини закриття стартапів як в Україні, так і за кордоном з окресленням можливих напрямків їх подолання, а також визначенню топ успішних проектів, що відомі у всьому світі. У статті ґрунтовно досліджено діяльність низки провальних стартапів, що зароджувались в Україні і за кордоном, але в результаті виникнення проблемних аспектів ліквідовані. На основі ретельного аналізу стартап-діяльності виокремлено топ десять проектів, що гучно заявили про себе на світовому ринку. Визначено, що даний напрям ведення бізнесу лише набирає обертів в Україні.

* * *

Статья посвящена анализу развития стартапов в Украине, выделению основных причин закрытия стартапов как в Украине, так и за рубежом с описанием возможных направлений их преодоления, а также определению топ успешных проектов, известных во всем мире. В статье основательно исследована деятельность рядопровальных стартапов, которые зарождались в Украине и за рубежом, но в результате возникновения проблем – ликвидированы. На основе тщательного анализа стартап-деятельности выделены топ десять проектов, громко заявивших о себе на мировом рынке. Определено, что данное направление ведения бизнеса только набирает обороты в Украине.

* * *

Introduction. A significant trend of modern business has become the rapid spread of startups - a special organizational structure aimed at developing and implementing high-tech and innovative products.

Purpose. The main purpose of the article is to analyze startup activity both in Ukraine and abroad.

Results. The innovative potential of Ukrainian startup projects can be determined by analyzing statistics. The rating is given on the Startup Ranking service. Ukraine ranks 43rd in the number of startups in this ranking.

The US has not lost its leadership position since 2016. With 243 successful startups, Ukraine has not made it to the Top 20 and has a large gap between leading countries (four thousand successful startup projects). With a slight margin, Ukraine is ahead of countries such as Norway, Kenya and so on.

This means that Ukrainian founders need to work better on projects, because too many startups do not approve or fail. A number of mistakes are made at the stage of idea formation. However, part of the fundamental setbacks occur from the moment of investor search for startup. Therefore, the main reasons for the closure of startups in Ukraine and abroad can be identified: incorrect determination of the level of demand for a startup idea, lack of management experience, lack of clear plans of activities (strategic and current), bureaucracy, poor location, limited funding and lack of funds for the implementation of the startup idea, lack of calculations for determining the optimal price and break-even point, badly formed advertising campaign, lack of mechanisms for promoting the startup idea, problems of interaction with investors, organizational problems, untimely release or release of a defective product / service.

Conclusions. Ukraine has significant innovative potential for startups, including highly-qualified engineering resources, and creates the appropriate infrastructure and ecosystem around startups. As a result, the number of startups receiving international recognition and receiving funding from foreign investors (Ugears, Senstone, SolarGaps, PassivDom, CruiseBe, Effa, Cardiomio, Helko Smart Dumbbells, Picolor, Petcube etc.) is growing.

Ключові слова: стартап, рейтинг, причини закриття, стартап-підприємництво, успішні проекти, ліквідація

Ключевые слова: стартап, рейтинг, причины закрытия, стартап-предпринимательство, успешные проекты, ликвидация

Keywords: startup, rating, reasons for closing, startup-entrepreneurship, successful projects, liquidation

ВСТУП

Знаковою тенденцією сучасного бізнесу стало стрімке поширення стартапів – особливої організаційної структури, що спрямована на розроблення та впровадження високотехнологічного та інноваційного продукту. Це зумовлюється зростаючим попитом на високотехнологічні товари та послуги, а також високими технологічними стандартами у світі.

Поняття стартапу найчастіше асоціюється з новою ідеєю, планом її просування на ринку, стратегією розвитку компанії та обмеженими ресурсами. До характерних рис стартапу належать такі: тимчасовість існування – через декілька років успішний стартап перетворюється на повноцінну компанію, продається або стає підрозділом іншої компанії; орієнтованість на розроблення інноваційного продукту, що задовольнить певні потреби ринку; високий потенціал розвитку, здатність до масштабованості бізнесу; нестійке становище на ринку і невизначеність існування.

Сьогодні стартапи досить активно відвойовують свою нішу у світовій економіці. Практично у кожній країні створюються колективи, які активно просувають свої інноваційні ідеї або продукти на ринок товарів і послуг.

Загалом, можна зазначати, що протягом останніх 5 років ринок стартапів активно розвивається, підвищуються якість і унікальність створених продуктів, залучається до роботи все більше талановитих молодих людей та інвесторів [11].

Оцінювання інноваційного потенціалу стартапів доцільно розпочати з аналізу успішних підприємств, які втрималися на ринку. До таких належать: People.ai, Influ2, Nimses, DMarket, Monobank, Ugears, Senstone, SolarGaps, PassivDom, CruiseBe, Effa, Cardiomio, HelkoSmartDumbbels, Picolor, Petcube тощо. Проте є й такі, що з різних причин втратили працездатність та закрились. Важливими проблемами стартапів є: нестабільний стан економіки, обмежений ринок, який характеризується низьким рівнем сприйняття інновацій, а також недостатній досвід стартаперів [12].

У результаті – 99 % молодих фірм «ліквідовуються» на початку свого бізнесу. Труднощі виникають на Pre-seed стадії, коли є ідея стосовно того, що потрібно ринку і споживачам, але чіткого уявлення про те, як її слід реалізовувати технічно (технічне завдання) і як її слід розвивати, щоб вона приносила прибуток (бізнес-план), ще немає. Або є ідея втілення лише у найзагальнішому вигляді. Проблеми існують і на Seed-стадії, на якій відбувається вивчення ринку, формування і реалізації технічного завдання, складання бізнес-плану, тестування створеного проекту або продукту. Обмеженість внутрішнього ринку для інноваційних продуктів підвищує актуальність дослідження можливостей виходу українських стартапів на міжнародні ринки [12].

МЕТА РОБОТИ

Головною метою статті є аналізування стартап-діяльності як в Україні, так і за кордоном.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичною і методологічною основою статті є дослідження вітчизняних та іноземних стартапів, визначення причин їх закриття та аналізування успішності. У написанні статті використано такі методи: діалектичного аналізу, логічного узагальнення, порівняння, групування, експертний метод тощо.

РЕЗУЛЬТАТИ

Інноваційний потенціал українських startup-проектів можна визначити за допомогою аналізу статистичних даних. На основі даних рейтингової таблиці країн світу за кількістю успішних стартапів, які в них засновані, який є наведений на сервісі Startup Ranking бачимо, що Україна посідає 43 місце за кількістю стартапів. Топ 10 країн представлено на рис. 1. Рейтинг побудовано за результатами 2018 р.

США не втрачають лідерських позицій з 2016 р. Україна маючи 243 успішних стартапи не увійшла у ТОП-20 країн і має великий відрив від провідних країн (чотири тисячі успішних стартап-проектів). З незначним відривом Україну випереджають такі країни як Норвегія, Кенія тощо (рис. 2).

Це означає, що українським засновникам необхідно краще працювати над проектами, оскільки дуже багато стартапів не затверджують або ж вони є провальними. Низка помилок допускається ще на етапі формування ідеї. Проте частина фундаментальних невдач стаються від моменту пошуку інвестора до реалізації стартапу. Типові помилки можна побачити на українських проектах, що були закритими у 2017 р.

Luckyprice – онлайн-сервіс, що надавав можливість покупцям купувати товари зі знижкою, а для продавців слугував додатковим джерелом залучення клієнтів та збільшення конверсії. У листопаді 2017 р. засновник проекту Владислав Лишафай оголосив про закриття *Luckyprice*. Однією з основних причин провалу проекту він називає помилки у перемовинах з інвесторами (завищені зарплатні очікування та небажання в обмін на інвестиції віддати понад 10 % компанії). Серед іншого стартапер відзначає такі негативні фактори, як відсутність фокусу, нестачу коштів для початкового розвитку проекту, а також недостатні знання ринку та аудиторії на момент запуску онлайн-сервісу [13].

Titanovo – проведення ДНК-тестів, а саме тестів довжини теломер. Таке тестування давало змогу визначити ризики виникнення захворювань серцево-судинної системи, хвороби Альцгеймера, а також отримати рекомендації для правильного харчування. Однак після трьох років успішної роботи проект довелося закрити. Причиною став позов великої компанії-конкурента і нестача коштів у *Titanovo*, аби брати участь у судовій тяганині. Серед інших причин, що призвели до краху проекту, розробник називає поєднання ним двох ключових посад у компанії та відсутність сфокусованості на пошуках інвестора [13].

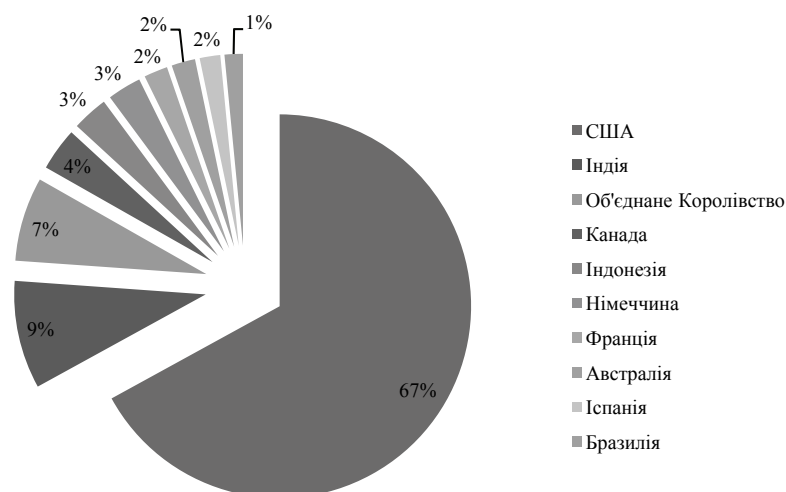

Рис. 1. Топ 10 країн у рейтингу за успішністю стартапів серед країн станом на 01.01 2019 р. [побудовано авторами на основі даних джерела [3]]

	Чилі	356
	Данія	329
	Ірландія	328
	Португалія	326
	Шрі Ланка	320
	Гонконгський САР Китай	296
	Південна Корея	296
	Об'єднані Арабські Емірати	293
	Угорщина	283
	Австрія	268
	Кенія	267
	Норвегія	252
	Україна	243

Рис. 2. Фрагмент списку країн за кількістю успішних стартапів за даними Startup Ranking[3]

Стартап *Wishround* був краудфіндинговою платформою, яка давала змогу користувачам вибирати подарунки до дня народження на сайтах партнерів сервісу та збирати на них гроші серед друзів та знайомих. Для цього користувач створював сторінку, де вказував бажаний товар чи послугу і поширював цю інформацію серед знайомих у соцмережах. Команді не вдалося реалізувати усі амбітні плани, і після чотирьох років існування проект закрили [13].

Ukrainians. Причиною закриття засновники називають те, що вони не змогли досягти очікуваних результатів. «Змушені визнати, що Facebook, Instagram та інші соціальні мережі (доступ через спеціальні канали) не залишають на ринку ніші ще для однієї соціальної мережі», – йдеться в повідомленні на сайті ukrainians.co [8, 13].

Cluise – це безкоштовний додаток для iOS та Android, який допомагав його власникам впорядкувати гардероб і підказував їм, що вдягнути, враховуючи водночас погоду на конкретний момент. Додаток вивчав звички користувачів та аналізував інформа-

цію, використовуючи алгоритми штучного інтелекту. *Cluise* класифікував одяг за типом, пропонував поєднання одягу, враховуючи стиль користувача, і навіть рекомендував, який саме одяг варто придбати власнику додатка. Проте вже у травні 2017 р. сервіс закрили через «неможливість фінансувати, розвивати та підтримувати продукт» [13].

Серед іноземних стартапів, що були невдалими слід виділити такі:

Beerpi – Інтернет-магазин для купівлі, лізингу та продажу вживаних авто. Стартап був доволі успішним, оцінювався у 560 млн. дол. США.

У лютому 2017 р. компанія почала ліквідацію активів. У компанії виникли організаційні та фінансові проблеми. Були ініціативи придбання компанії її ж конкурентами Fair.com і DGDG, проте угоду так і не уклали.

Maple – компанія, яка здійснювала доставку їжі (Нью-Йорк), закрилася 8 травня. Оцінка активів 115 млн. дол. США. Maple включав у вартість страв, витрати на доставку та чайові, а до кожної порції дода-

валосся витончене цукрове печиво. Під час виникнення фінансових труднощів компанія замінила печиво на його фотографію у брошурі. Частину команди «купила» британська платформа з доставки їжі Deliveroo.

Jawbone – одна з компаній, що була засновником ринку переносних пристроїв. Вони фокусувалися на створенні фітнес-трекерів і портативних колонок. Їх

виробництво припинилося у 2017 р., а продажі – до вересня 2016 р. У Jawbone були проблеми з виплатами вендорам. Їй також довелося відмовитися від послуг стороннього сервісу підтримки клієнтів тощо [2].

Отже, можна виділити основні причини закриття стартапів як в Україні, так і за кордоном (табл. 1).

Таблиця 1

Перелік основних причин закриття стартапів [сформовано на основі джерел [2, 7, 10, 13]]

Причини	
Некоректне визначення рівня попиту на стартап-ідею	Обмеженість фінансування та брак коштів на реалізування стартап-ідеї
Брак досвіду управлінської діяльності	Відсутність розрахунків щодо визначення оптимальної ціни та точки беззбитковості
Відсутність чітких планів діяльності (стратегічних та поточних)	Невдало сформована рекламна кампанія
Бюрократія	Відсутність механізмів просування стартап-ідеї
Невдале місце локації	Проблеми взаємодії з інвесторами
Організаційні проблеми	Невчасний випуск товару/послуги
Зниження рівня ініціативності	Випуск неякісного товару/послуги

Оцінити український ринок стартапів у цифрах дуже складно. Значна частка угод є неофіційною, й їх учасники не розкривають подробиць. Окрім того, цей вид становлення бізнесу в Україні ще зароджується. Одна угода може змінити статистику суттєво.

Кількість стартапів в Україні зростає з кожним роком, проте їх успішність непрямо залежить від кількості. За оцінками експертів до стадії робочого бізнесу добирається не більше 5 % проектів. З січня до серпня 2017 р. українці залучили 1,9 млн. дол. США інвестицій на двох найвідоміших краудфандінгових платформах.

За даними Олександра Сороки – UBR.ua директора інвестиційної платформи Startup.Network: «Цікавих і новаторських ідей не так вже й багато. На нашій платформі серед зареєстрованих стартапів близько 85 % – це бізнес з готовою моделлю реалізації та планом масштабування. Наприклад, відкриття кафе чи ресторану. І тільки 15 % – по-справжньому можна назвати стартапами у традиційному сенсі, коли стратегія ведення бізнесу практично невідома і прописується з нуля» [10].

Щорічний рейтинг AIN.UA кращих українських стартапів заснований на опитуванні провідних експертів дає змогу виокремити п'ятірку стартапів, які успішно стартували в 2017 р.» [4, 5, 6]:

1 місце: *People.ai* – сервіс аналізу роботи сейлз-менеджерів. Мета – показати компаніям, наскільки ефективно працюють їхні менеджери з продажу, згідно з аналізом даних з пошти, дзвінків, CRM, месенджерів.

2-3 місце: *Influ2* – сервіс персональної реклами для b2b. Він дозволяє зорієнтувати рекламу на конкретний список людей, а потім дає поіменний звіт про те, що розробник бачив оголошення, клікав на них і заходив на сайт рекламодавця.

Nimses – гео-локаційна соцмережа з власною валютою – сервіс Goods, за допомогою якого користувачі можуть обмінювати внутрішню валюту на реальні товари і послуги.

4 місце: *DMarket* – маркетплейс для торгівлі внутрішнім ігровим інвентарем. Суть його в тому, щоб

дати можливість геймерам перетворювати свої здобуті у грі предмети у реальні гроші.

5 місце: *Monobank* – mobile-only мобільний банк від экс-команди «ПриватБанку».

Також можна виокремити 10 проектів, які змусили світ говорити про Україну у 2018 р. [1, 2]:

1. *Ugears*. Український стартап зібрав кошти на колекцію дерев'яних пристроїв для настільних ігор.

2. *Senstone*. В Україні розробили пристрій для перетворення голосових записів у текстові нотатки.

3. *SolarGaps*. Український стартап виготовляє жалюзі з сонячними панелями.

4. *PassivDom*. Український стартап у США створює перший абсолютно автономний будинок.

5. *CruiseBe*. Українське подружжя вигдало та створило мобільний додаток, що допомагає спланувати круїзну подорож. В їхню ідею повірили в одному з найбільших американських акселераторів бізнес-проектів.

6. *Effa*. Українці створили екологічну зубну щітку із переробленого паперу.

7. *Cardiomo*. Винахід українців може допомогти рятувати мільйони життів. Дивайс, що моніторить стан серцево-судинної системи та подає рекомендації у разі нескладних станів. Інформацію про загрози надсилаються на смартфон.

8. *HelkoSmartDumbbells* – розумна гантель, яка мотивує власника робити вправи та ділитись досягненнями у соцмережах.

9. *Picolor*. Українці розробили пристрій, що виробляє мільйон кольорів фарби.

10. *Petcube*. Пристрій із мобільним додатком, що дозволяє на відстані стежити і комунікувати із домашніми улюбленцями.

Про ці українські компанії писали західні видання, їхні продукти та послуги замовляли за кордоном, а кампанії збору коштів отримували величезні суми від людей зі всього світу. Деякі з них перемагали на конкурсах і були відзначені нагородами та преміями.

ВИСНОВКИ

Таким чином, можна зробити висновок, що Україна має значний інноваційний потенціал стартапів,

зокрема, висококваліфіковані інженерні ресурси, створюється відповідна інфраструктура та екосистема навколо стартапів. Як результат, зростає кількість стартапів, які отримують визнання на міжнародній арені і здобувають фінансування від іноземних інвесторів.

Список використаних джерел

1. 10 стартапів, що змусили світ говорити про Україну у 2018. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/desiat-startapiv-shcho-zmusyly-svit-hovoryty-pro-ukrainu-v-2018/4718865.html>
2. 7 гучних стартапів, які цього року з тріском провалилися. URL: https://zik.ua/news/2017/07/14/7_guchnyh_startapiv_yaki_tsogo_roku_z_triskom_provalylysia_1131853
3. Startup Ranking. URL: <https://www.startupranking.com/countries>
4. БОГДАН САС HELKOSMARTDUMBBELL. URL: https://4hub.com.ua/innovatsiya-helko-smartdumbbell?PGID=1&CMD=SET_LANG&LANG=1
5. Монобанк. Офіційний сайт. URL: <https://www.monobank.ua/>
6. Підсумки 2017: ТОП-13 українських стартапів. URL: <https://ain.ua/2017/12/28/top-ukrainskix-startapov-2017/>
7. ТОП-20 причин невдалих стартапів. URL: <https://theukrainians.org/vash-startap-blyzkyj-do-provalu/>
8. Украинская альтернатива "ВКонтакте" прикрывает свое существование: <https://www.unian.net/society/2115924-ukrainskaya-alternativa-vkontakte-prekraschaet-svoe-suschestvovanie.html>
9. Український ринок стартапів в цифрах. URL: <https://ain.ua/2013/04/25/ukrainskij-rynok-startapov-v-cifrax/>
10. Українські стартапи втрачають силу. URL: <https://ubr.ua/business-practice/own-business/po-puti-v-silikonovuju-dolinu-ukrainskie-startapy-terjajut-khvatku--3865431>
11. Хромова Д.Д., Антоненко К.В. Сучасні світові тенденції розвитку стартапів на світовій арені. «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». 2018. Випуск 19. Частина 3. С. 123. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/19_3_2018ua/28.pdf
12. Чичкало-Кондрацька І.Б., Хаустова Е.О., Кондрацька Д.С. Інноваційний потенціал українських стартапів на українському ринку. «Ефективна економіка». 2017. Випуск 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5792>
13. Чому 90 % стартапів невдали і що потрібно знати про решту 10 %? URL: <https://artjoker.ua/ru/blog/pochemu-90-startapov-terpyat-neudachu-cto-nuzhno-znat-ob-ostalnykh-10/>
14. Що пішло не так? 5 українських стартапів, які закрилися у 2017 році. URL: <https://unitcitizen.com/post/1828/>

References

1. 10 startups that made the world talk about Ukraine in 2018. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/desiat-startapiv-shcho-zmusyly-svit-hovoryty-pro-ukrainu-v-2018/4718865.html> (in Ukrainian)
2. 7 high-profile startups that failed miserably this year. URL: https://zik.ua/news/2017/07/14/7_guchnyh_startapiv_yaki_tsogo_roku_z_triskom_provalylysia_1131853 (in Ukrainian)
3. Startup Ranking. URL: <https://www.startupranking.com/countries>
4. BOGDAN SAS HELKO SMART DUMBBELL. URL: https://4hub.com.ua/innovatsiya-helko-smartdumbbell?PGID=1&CMD=SET_LANG&LANG=1 (in Ukrainian)
5. Monobank. Official site. URL: <https://www.monobank.ua/> (in Ukrainian)
6. Results 2017: Top 13 Ukrainian Startups. URL: <https://ain.ua/2017/12/28/top-ukrainskix-startapov-2017/> (in Ukrainian)
7. Top 20 reasons for failed startups. URL: <https://theukrainians.org/vash-startap-blyzkyj-do-provalu/> (in Ukrainian)
8. Ukrainian alternative "VKontakte" ceases to exist. URL: <https://theukrainians.org/vash-startap-blyzkyj-do-provalu/> (in Russian)
9. The Ukrainian startup market in numbers. URL: <https://ain.ua/2013/04/25/ukrainskij-rynok-startapov-v-cifrax/> (in Ukrainian)
10. Ukrainian startups are losing power. URL: <https://ubr.ua/business-practice/own-business/po-puti-v-silikonovuju-dolinu-ukrainskie-startapy-terjajut-khvatku--3865431> (in Ukrainian)
11. Khromova D.D., Antonenko K.V. Current world trends in the development of startups on the world stage. *International Economic Relations and the World Economy*. 2018. Issue 19, Part 3. P. 123. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/19_3_2018ua/28.pdf (in Ukrainian)
12. Chychkalo-Kondratska I.B., Khaustova E.A., Kondratska D.S. Innovative potential of Ukrainian startups in the Ukrainian market. *Effective Economy*. 2017. Issue 10. UDC 330.1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5792> (in Ukrainian)
13. Why 90% of startups fail and what you need to know about the remaining 10 %? URL: <https://artjoker.ua/ru/blog/pochemu-90-startapov-terpyat-neudachu-cto-nuzhno-znat-ob-ostalnykh-10/> (in Ukrainian)
14. What went wrong? 5 Ukrainian startups that closed in 2017. URL: <https://unitcitizen.com/post/1828/> (in Ukrainian)